

ՄԵՆԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կէս տարեկանը 6 ռուբլ.

Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցեն, Тифлисъ. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ

(բացի կիրակի և տոն օրերէն)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ԲՈՎԱՆԴԱԳՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պաշտօնական տեղեկութիւններ խօչբայի մասին. Երաշտութիւնը Ծաղկածորում. Կովկասեան հայոց Բարեգործական ընկերութեան առողջապահական մասնախումբ. Նամակ երեանից. Նամակ Բաղդադից. Նամակ Խմբագրին. Ներքին լուսեր. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ստեփաննոս Կախաբաշի Միլիթարեան. Ամերիկայի գիտի չորհարկը-ամսակը. Թիւրքիայից պահանջվող պատերազմական վարձատրութիւն. Նամակ Պարսկաստանից. ՀԵՌԱՎԻՐՆԵՐ. ՅԱՅՏԱՐԱՌԹԻՒՆՆԵՐ. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Խաղաղութեան կոնգրէսը Բէրլինում.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԽՈՒՆԵՐԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

Սեպտեմբերի 5-ին Գանձակում հիւանդացւա 1, մեռած է 1. Նահանգում հիւանդացւան 76, առողջացւան 26, մեռան 46, մեռած են 123.

Շուրայում խօչբայով հիւանդներ չը կային. Նահանգում հիւանդացւան 114, մեռան 36, առողջացւան 170, մեռած են 404.

Կարում հիւանդացւան 6, առողջացւան 3, մեռած 2, մեռան են 28. Նահանգում հիւանդացւան 17, մեռան 5, առողջացւան 9.

Ստալիսոպոլում հիւանդացւան 11, մեռան 4, առողջացւան 6. Նահանգում հիւանդացւան 268, մեռան 111, առողջացւան 139.

Չաքաթալի չրքանում հիւանդացւան 3, առողջացւան 2, մեռան 2, մեռած են 13 հոգի:

Թիֆլիսում սեպտեմբերի 7-ին կային 3 հիւանդներ, սեպտեմբերի 8-ին բերված է Միքայէլեան հիւանդանոցը 10-որդ քաղաքամասից, քաղաքային վարչութեան մէջ ծառայող Ստեփան Չրէլանով և հիւանդանոցի խօչբային բաժնում առողջացւա 1 հոգի. Չուրաք Վալի-Շիլի. Սեպտեմբերի 9-ին քաղաքում կային 3 հիւանդներ:

Բօրչալու գաւառում օգոստոսի 29-ին մինչև սեպ. 4 կային 27 հիւանդներ. ապա հիւանդացւան 20, առողջացւան 23, մեռան 16, մեռած են 8. Գօրու գաւառում կային 6, հիւանդացւան 30, մեռան 26, առողջացւան 3, մեռած են 7. Ախալքալաքի գաւառում 7-ին սեպտեմբերի հիւանդացւան 4, մեռան 3, առողջացւան 12, մեռած են 4. Գրիգորում 8 հիւանդներ. Բաղդադում մեռած են 14 հիւանդներ. Ախալցխայում 7-ին սեպտեմբերի հիւանդացւան 2, մեռած 1, մեռած են 15 հիւանդներ:

ԵՐԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ ԾԱՂԿԱԶՈՐՈՒՄ

Այս տարեկա ցանքից անմիջապէս յետոյ, մայիս ամսին՝ երաշտութիւնը տիրեց Ծաղկածորի դա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԿՕՆԳՐԵՍՆԸ ԲԵՐԼԻՆՈՒՄ

Եւրոպական պետութիւնների այժմեան դրութեան վրա մի հայեացք ձգելով, մարդ մի տեսակ սարսափ է դառնում Միլիտարիզմը ընդունել է մեր օրով մի այնպիսի ընդարձակութիւն, որ ապագայ սերունդները 19-րդ դարի երկրորդ կէսի պատմութիւնը կարգաւորվ, ծաղրի պիտի նկատարեն մեր լուսաւորութեան և դիմութեան կոչված դարը. Մի աննշան առիթը բաւական է, որպէս զի եւրոպական ազգերի ամենաառողջ ամենապիտանի դասակարգից տասներկու միլիոն հոգի միմեանց դէմ սարսափելի կոտորած սկսան: Այն ժամանակ դիմութիւն և արհեստ ստիպված պիտի լինեն երկար և անորոշ ժամանակով դադարել, միլիոնաւոր մարդիկ, նոյն իսկ պետութիւններ, ներթափան ամենապատիւս դրութեան մէջ ընկնել, և զերեքի ու լուսաւորված մայր-Եւրոպան ապագայ պատերազմից յետոյ փրատակ և աւերակ դառնա՝ քաղաքներ և ընտանեակներ մի երկրի կը դառնայ: Ուստի ինքն ըստ ինքեան երևում է, որ ամեն մի միջոց գործ պիտի դնուի, մի եւրոպական կուռի ծաղրել խանդաւրելու, միմեանց հետ

բառակը: Ամբողջ շարքաներով ու ամբաներով անձրեկ մի կաթիլ անգամ չերկաց: Այդ դէպքից ժողովուրդը ամեն գիւղում յուզված, վրդոված էր և այդ պատճառով իւրաքանչիւր գիւղում աղօթներ, թափօր, հսկում, մատաղ և այլ դոհա-բերութիւններ էր անում: Սակայն այդ բոլորը ոչինչ օգնութիւն չարեց... Յայտնից մի այլ աղետ, մի աւելի ցաւալի աղետ և բոլոր մարդիկ մոռացան ընտելեան աղետի, երաշտութեան սոսկալի հարուածը և յիշեցին խօչբայի ցաւալի հետեանը...

Ծաղկածորի շրջանի գիւղացիները արդէն ըսկեկ են քաղել-կաշտել իրանց հացաբոյսը: Այս տարի հացը այնքան արդիւնք չունի, որքան նախորդ տարիներում: Այդ երաշտութեան հետեանքն էր. երաշտութիւնը, իբրեւ մի բնական աղետ, սոսկալի հարուած տվեց Ծաղկածորի խղճ, անմիջապէս ժողովուրդին. գիւղացին իր վերջին յոյսը՝ սերմնացուն հողում ցանելով՝ սպասում էր նրանից իր ընտանիքի, իր բազմաթիւ գերդաստանի տարեկան անմիջական պարէնը, բայց նրա յոյսը չարաբարացան: Երկարատեւ չորութիւնը անողորմաբար չորացրեց, աղանձեց նրա արտերը, նրա ամբողջ բուսականութիւնը...

Բոլոր վարելահողերը այդ գաւառակում անջրտի լինելու պատճառով՝ հողագործ դասակարգի յոյսը մնում է միայն անձրեկի վրա, որը ամբողջ ամառվայ ընթացքում չը տեղաց, ուստի ցորենի և գարու արտերից շատերը, առանց մի կաթիլ ջրի, չ'ուրացան և ոչինչ չը բուսեցին... 29 պէտք է դարձնաւ, երբ ասում ենք թէ շատ արտեր չեն բուսել, մինչդեռ լաւ բուսած արտերից շատերը իրանց սեղմի չափ հացահատիկ հագել են արդիւնաբերում: Լաւագոյն արտերը, որոնք թզաչափ բարձրութիւն ունեն, ապրիլ ամսում տեղի ունեցած ցանքերն են, երբ ամեն օր շարունակ անձրեկում էր. իսկ այն արտերը, որոնք դուրի են բուսականութիւնից՝ մայիս ամսում ցանածներն են, երբ անձրեկները դադարել էին և այդ դադարէն էր, որ շարունակվեց ամբողջ չորս ամիս, իսկ յայտնի է, որ սերմը հողում չորանալու համար հարկաւոր է միայն չորս շաբաթ և ոչ թէ չորս ամիս...

Յաւալի է տեսնել գիւղացուն այս դրութեան մէջ: Ահա կանգնած էք նրա արտի մօտ և ձեր առաջ բացվում է մի տխուր, յուզիչ տեսարան: Նրա թղթալի բարձրութիւն ունեցող արտը այսօր գերանդիւով անկարելի է լինում հնձել, այլ

գիւղացու ամբողջ ընտանիքը, աղւ և կին, ծեր և երիտասարդ, ձեռքով են քաղում—փետում են հացաբոյսը: Ահա տեսնում էք, որը պըպաւ, որը թիկն տված և որը փորսող (փորի վրա սողալով) դրութեամբ՝ գիւղացու ընտանիքի անդամները՝ ձեռքով փետում են հացաբոյսը: Սակայն այդ դժոխային աշխատանքը այնքան դժուար չէ, որքան այն հանգամանքը, որ մի ամբողջ արտից, որից նախորդ տարիներում ստացվում էր 5—6 սալ «քիւլա» (հացաբոյս), այս տարի ստացվում է կէս կամ շատ շատ՝ մի սալ, որի խորձեր կանաչեղէնի փունջերի տեղ կընդունեն անուշառ...

Աւելի ցաւալին այն է, որ այդ չրքանում շատ գիւղացիներ ցանելով զարնանը, դիցուք, մի խաւվար ցորեն և գարի և սպասելով ամբողջ ամառը՝ ստանում են այնքան հացահատիկ, որքան իրանք են ցանել, այն է իրանց սերմացուն... Իսկ այդ աննշան հացահատիկներով գիւղացին կարող է իր ընտանիքը մի քանի շաբաթ պահել միայն... Բայց թէ ինչպէս կը լինի նրա գրութիւնը ձմեռվայ ցորտ օրերում, երբ հացի գինը կրկնապատիկ կաւելանայ և գիւղացին ոչ մի միջոց չի չունենայ իր ընտանիքի ուսուրը հացը ձեռք բերելու,—այդ միայն Աստուծուն է յայտնի...

Յաւալի է յիշուի այսպիսի երաշտութեան տարիներում գիւղացու դրութիւնը, մանաւանդ Ծաղկածորի նման գաւառում, ուր բոլոր գիւղերի վարելահողերը անջրտի են: Այդպիսի գիւղերի բնակիչները չունեն ոչ գիւղական-խնայողական արկղեր, ոչ գիւղական հասարակական ֆօնդեր և ոչ էլ արդեն ժողովուրդին օգնող այլ և այլ միջոցներ. որպէս զի այդպիսի աղետալ տարիներում (կարկտից և երաշտութիւնից շնորհիւ) ամբողջ ժողովուրդը հասցնում է միայն իր կենսական կարիքներին: Այլ այդ դէպքում գիւղացիների ամբողջ յոյսը մնում է միայն գիւղական ամբարներին, այն է հացի շտեմարանների վրա, որոնցից իւրաքանչիւրում գտնվում կամ պարունակում է մի քանի խալխար ցորեն և այդքան էլ գարի, հաշի չաշնելով և այն, որ այդ հացահատիկներին միջ մասը, իբրեւ ապստիկ տարիներով մնում է այս և այն գիւղացու մօտ...

Գ. Ս.

ԿՈՎԿԱՍՏԱՆ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԽՈՒՄ

Օգոստոսի 26-ին Հայոց Բարեգործական ընկե-

ցում էր և մի հայուհի տիկին Թումայեան աղքատում, կարծես թիւրքա-Հայաստանից:

Ժողովները տեղեկն երկու շաբաթ և հետեւալ կերպով. օգոստոսի 10/22-ից մինչև 29-ը միջադգային կոնգրէսի, իսկ 29-ից սկսած միջապարլամենտական կոնգրէսի, որի ժողովներին մասնակցում էին միայն պետական անձինք:

Այդ տեղեկութիւնները եւ քաղում եմ Բէրլինում հրատարակվող «Bund» և Յիւրիկում հրատարակվող «Zürcher Post» լրագրից:

Միջադգային խաղաղութեան կոնգրէսի առաջին ժողովը բացեց շվեյցարական հանրապետութեան խորհրդի անդամ պ. Ռիւնտէ մի ճառով, որից մինք մի քանի կտորներ առաջ ենք բերում Նախ և առաջ ողջունելով կոնգրէսին մասնակցողներին, նա ասեց. «Միջադգային խաղաղութեան կոնգրէսին մասնակցողներին նպատակն է ազգերի մէջ պատահող խռովութիւնները և անբաւականութիւնները վերացնել, խաղաղ միջոցով հաշտութիւն և արդարադատութիւն վերականգնել, դատ սկսել կուռի դէմ, պատերազմի պատերազմի դէմ: Այն ինչպիսիք, որոնց դուք՝ երկարադիւր 2 մասերից ժողովածները դաւանում էք՝ շվեյցարացիներ պիտի ստանան ինչպիսիք են...» «Մենք մենակ չենք, այլ հետ եմ բոլոր գիւղացիները, գործադուները, կանաչը, հասարակական կարծիքը և իրաւունքը, յաղթութիւնը ու թէ վաղ մեր կողմն է»:

րութեան խորհուրդը իր արտաքոյ կարգի նստում վճռեց կազմել մի առողջապահական մասնախումբ իր կանոնադրութեան § 2, է կէտի հիման վրա, և ուղարկել նրան Երևանեան նահանգը՝ օգնութեան համեմու ժողովուրդին ներկայ թշուառութեան խօչբայի ժամանակ:

Մասնախումբը կազմելու և նրան կարեւոր նիւթերը մատակարարելու համար խորհուրդը որոշեց գործ դնել 1200 ռուբլի, որը այս վերջին օրերս հասցրեց 1500 ռուբլու:

Մասնախումբը կազմելու և նրա ամեն կարիք հողալ խորհուրդը բարեհաճել է յանձնարարել ինձ, իբրեւ ընկերութեան պաշտօնակալ անձի և բժշկի: Սեպտեմբերի 4-ին աշողվեց ճանապարհ դնել բժշկական-առողջապահական մասնախումբը, որը կազմում էին հետեւեալ անձինք՝ ա. բժիշկ Աբխազով Հայրապետեան, որն ինքը երևանցի է և հրաւիրեցինք այս պաշտօնը ստանձնել—Բաղդադ, ուր խօչբայի ժամանակ սանիտար-բժիշկ էր. բ) Պետերբուրգի կայսերական բժշկական ճեմարանի ուսանող Արտաշէս Շիւնայեց. գ) Թիֆլիսի տոնական պատուաւոր քաղաքացի Արշակ Տէր-Գրիգորեանց: Երկուսն ևս ամբողջ խօչբայի ժամանակամիջոցին Թիֆլիսի կենդոնական դէպիւն-ֆէկցիայի ինձնատեմ էին գործում, որոնցից վերջինը նոյն իսկ ճրիարար. դ) առաջ ֆէկցիւր Միքայէլ Լիովինսկոյ:

Մասնախումբը բոլոր ծախսերը Բարեգործական ընկերութեան է հողալու, բացի բժիշկից, որին ուժեղացրեց զուրս ճանապարհածախս միայն պէտք է տրվի: Բժիշկը ամսական ստանալու է 300 ռ. բժշկական ուսանողը 100 ռ. և ֆէկցիւրը 60 ռուբլ. Արշակ Տէր-Գրիգորեանց հրաժարվեց վարձատրութիւնից:

Փաջ գիտնալով բոլոր դժուարութիւնները, որոնք սպասում են առողջապահական մասնախումբին՝ ժողովուրդի մէջ չըջելու և առողջապահական գաղափարներ տարածելու ժամանակ, մեր ստիպողական պարտքն ենք համարում ի դիմաց Բարեգործական ընկերութեան յայտնել մասնախումբին. յարգելի անդամներին ոչ միայն մեր չնորհաւարութիւնը և գովեստը, այլ և դարմանքը, որ նրանք չը դրացան ուրախութեամբ յանձն առնել այդպիսի մի ծանր պաշտօն կամ չնչին վարձով և կամ բոլորովին անվարձ:

Մասնախումբի բժշկական հրահանգ է տուած ուսումնասիրել Երևանեան նահանգի և Ղարաի երկրի առողջապահական դրութիւնը այն տեղե-

Ապա ճառախօսեցին մի մի այլուրեւանական կարգով դասադաս ազգերի ներկայացուցիչները: Գերմանացիների ներկայացուցիչ Բիխտէր յայտնեց, որ իր հայրենիքում էլ խաղաղութիւն պաշտպանելու գաղափարը մեծ քայլեր է անում, նրա ժողովրդական կուսակցութիւնը ընդունում է միջադգային դատարանի գաղափարը: Ճառախօսը չնչտանարեց, որ արդէն մի մեծ առաջադրանքիւն պիտի համարել, որ մի քանի պետութիւններ իրանց առեւտրական յարաբերութիւններին մէջ միջադգային դատարան են կայացրել: Մանգլիացիների ներկայացուցիչ Մօշէլէյից յետոյ ճառախօսեց նշանաւոր գերմանահի գրող և խմբագիր Թիկին Չուտտնէր (քարոնտհի), որը անընդհան ծախարութիւններով ուղեկցած՝ յայտնեց, որ իր հայրենիքում, Ավստրիայում գոյութիւն ունի խաղաղութեան կողմնակից մի մեծ ընկերութիւն, որի նպատակն է, ոչ թէ մի որ և է դատարարել, այլ ամբողջ մարդկութեան շահերը պաշտպանել, և որը բազմաթիւ անդամներ և համակողմներ ունի համալսարանական ուսանողութեան մէջ:

Ապա ճառախօսեցին Բելգիայի կողմից Լաֆօնտէն, Դանիայի կողմից—Նախարարութեան անհրաժեշտ Բայէր, Միացեալ Նահանգները կողմից կին փաստաբան Լօվլուլը, Փրանսիացիները—Մանչուկ, իտալացիները—պրոֆէսոր Մաչչոլինի, ուսումնասցիների կողմից՝ Վիտալու և այլն... Մի և

րում, ուր խորան գլխավորապես բուն է դրել, բռնակ հիմնաքարին և նիւթական, ըստ չափու կարողութեան, օժանդակութիւն անել չքաւոր հիւանդներին, կամ նրանց գերդաստանին:

Մասնախմբին յատկապէս յանձնարարած է և այժմ էլ յարմարում ենք, որ այն քաղաքներում, ուր կան ընկերութեան տեղական վարչութիւններ, ինչպէս են՝ Երևան, Վաղարշապատ, Նախիջևան, Աղեքսանդրապոլ, Նոր-Բայազետ և այլն, ցանկացող, բանիմաց անձինք՝ վաղորձ կարող են դիմել այդ վարչութիւններին և առողջապահական մասնաճիւղերին կազմել, որպէս զի խորհրդից ուղարկված բժշկական մասնախմբերը յիշեալ քաղաքները մտնելուց, կարողանայ նրանց օգնութեամբ իր ոյժը բազմապատկել և նրանց գործունէութեանը մի ուրիշ ուղղութիւն տալ:

Այդպիսի տեղական առողջապահական մասնախմբերը կարող են հետամուտ լինել իրանց գործին և ապագայում, մինչդեռ վարակիչ հիւանդութիւնը սպառնում է ձմեռը մեր երկրում:

Բարեխնամ կառավարութեան օգնութիւններով արդէն բաւական օժանդակված է մեր երկիրը, բայց այդ չէ արդեւում ժողովրդին աջակցել լինել կառավարութեանը: Ուստի թէ՛ ժողովուրդը ցանկանար այսպիսի մի անօրէնութիւն, որն այսօր արած է Բարեգործական ընկերութիւնը, Երևանի նահանգի և Ղարսի երկրի վերաբերմամբ, անօրինակ է և այլ նահանգների վարակված գիւղերի համար, պէտք է նա ընկերութեանը նիւթապէս օժանդակել:

Հաւատարմատար խորհրդի, նախագահ ընդհ. Ժողովի՝ բժշկ. Բ. Նաւասարդեան

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

Սեպտեմբերի 5-ին

Երևանի Բարեգործական ընկերութեան վարչութեան որոշման համաձայն ահա արդէն մի քանի օր է քաղաքի ամենաաղքատ, տառապեալ ընտանիքներին մատակարարվում է ամենայն օր հաց, միս, բրինձ, թէ՛ և չաքար: Բացի Թիֆլիսի խորհուրդից մեզ ուղարկած երկու հարկեր և չինյն դոմարը՝ յատկացած է այդ նպատակի համար մեր սուր, աղքատիկ միջոցներից դարձեալ 200 ռուբլի: Յիշեալ ամենամանրաժեշտ պիտուքները պէտք է մատակարարվին մի ամիս շարունակ՝ աւելի քան 40 ամենաաղքատ ընտանիքներին:

Հարկ էր սակայն գիւղերին ևս մի կերպ օգնութիւն հասնել: Տեղեկութիւն հարցնելով գաւառական վարչութիւնից՝ թէ Երևան գաւառի որ կողմի գիւղերն էին աւելի վարակված, ուղարկեցի ընկերակցութեանը ուսանող պ. Ս. Խաչատրեանի օգնությամբ 25-ին դէպի Ղրիւրուշաղի գիւղերը: Բժիշկների բեցեպաններով և խորհուրդներով առաջ հետո գիւղեր և մի քանի շէր մարդու կարբորեան թիւուար: Այցելեցի հետեւեալ վարակված գիւղերը՝ Շահաբ, Արամուս, Բաշգիւղ, Թաղաքեանը, Եղուվան: Այս գիւղերը գտնվում են Երևանից 15—20 վերստի վրա և միմեանց մօտ են: Չը նայելով որ այդքան մօտ են նահանգական քաղաք Երևանին,

բայց վերին աստիճանի աղիւտութեան մէջ գտնւել այդ գիւղերը: Ղրիւրուշաղի 20-ի չափ մեծ թէ՛ փոքր գիւղերում ոչ մէկում մի հատիկ ուսումնարան չէր կայ: Ոչ թեմական տեսչի երես են տեսել, ոչ էպիսկոպոսի ժամանակ գաւառական բժշկի, ոչ կարդին քահանայի և ոչ էլ կարծես ինտելիգենտ մի անձնաւորութիւն, տեսել են միայն բազմաթիւ երևանցի վաշխառուների և դանապան կեղեքիչների երեսը և ուրիշ ոչ ոքի: Այդ է պատճառը, որ դժուարութիւնների և միջև անգամ ընդդիմադրութեան հանդիպեցանք մեր այցելած գիւղերից՝ առաւելապէս Շահաբից և Արամուսից: Կարելի է երևակայել թէ՛ ինչ տխուր տաղաւորութեան, ինչ երբ ներկայանալով գիւղական հասարակութեան առաջարկում են ըր ծառայութիւնները, հիւանդութեան վերաբերեալ բժշկական առողջապահական հանրածանօթ խորաններ, մանրամասն խորհուրդներ ևս տալի մի խօսքով ամեն կերպ օգնութիւն ևս ուղում հայտնել ինչո՞՞ հիւանդներին, իսկ գիւղացիները կատաճանքով են վերաբերվում քեզ, չեն հաւատում, մերժում են քեզ էլ ըր խորաններն էլ, ևս առաւել ըր գիւղերը: «Մեզ հարկաւոր չեն այդ գիւղերը, ասում էին գիւղացին» ներք իրանց սղեւ քահանայի հետ միտակցի, սա մի աստուածային պատիժ է, որ այս հիւանդութեանը կրում ենք, այդ գիւղերը ոչինչ չեն անի մեզ, չենք հաւատում: այդ գիւղերում է, որ բժիշկները սպանում են հիւանդներին. չէ, չենք ուզում, թէ ևս հաւատացնում էք դուք մեզ, որ բոլորովին անխել է ձեր յանձն առած նեղութիւնը և ձեր էք ուղում բաժանել գիւղերը, բայց դիտելը 2—3 օրից յետոյ ձեր կրած նեղութեան և թէ գիւղերի համար, պէտք է պահանջեն միջոց, ինչպէս որ էլի գիւղերի համար 2 շաբաթ առաջ փողեր հաւաքեցին մեր միջոցը:

Այնպեսով ևս համոզել նրանց, «մերելի եղբայրներ գիւղացիներ, մենք եկել ենք ձեզ, ձեր հիւանդներին օգնութիւն հասնելու, ուրիշ նպատակով չենք եկել, մեզ վրա իբրև ուրիշ տեսակ մարդկանց վրա մի նայէք: Մենք յանձն ենք առել ամեն տեսակ նեղութիւն, մեր վարձատրութիւնն այն կը լինի, որ դուք կը լսէք մեզ, մեր բարի խրատները, խորհուրդները, կը զործադրեք գիւղերը այնպէս, ինչպէս ձեզ մանրամասն կը բացատրենք: Այս գիւղերը ուղարկել է ձեզ իրան հաւով, իրան ծախսով՝ հայոց Բարեգործական ընկերութիւնը ձեր բժանկար համար ամենքիդ: զրա համար ձեռնից ոչ ոք ոչ մի կօպէկ առնող չի լինի. հաւատացե՛ք մեր խօսքերին, ընկերութիւնը իր քրիստոնէական պարտքն է կատարում: այս օգնութիւնը և գիւղերը համարեցե՛ք իբրև մատաղ, մատաղի պէս մի քանի և ուղեցե՛ք բաժանել շօտոց Բարեգործական ընկերութիւնը: Շահաբ գիւղը ոչ մի կերպ չը համոզվեց և ամեն ինչ մերժեց, այդ գիւղը 60-ի չափ ծովն ունի: Նոյրբան եռանդով և յամառութեամբ մերժում էր որ և է օգնութիւն Արամուս գիւղը, որը 160 ծովն բնակիչ ունի: Բայց վերջը ընկնէին: Թաղաքեանից էլ սկզբում չէր ընդունում, բայց շուտով հասկանալով, որ

բարեգործութիւն էր մեր արածը, «մատաղը ընդունելի լինի, ընդունելի լինի» ասելով զիջան: Գրկաբայ ընդունեցին իսկապէս Բաշգիւղը և Եղուվան գիւղերը մեզ, մեր թէ խրատները և թէ գիւղերը: Ինչպէս երևում էր այդ երկու գիւղերի բնակիչները աւելի զարգացած, աշխարհ տեսած էին, քան թէ միւս գիւղացիները:

Հարկաւոր եմ համարում այստեղ հրապարակել չորս հիւանդութիւն յայտնել բաշգիւղացի երիտասարդ պ. Վաստի Մկրտչեանցին մեզ, մեր գործին ցոյց տուած աջակցութեան համար: Սրբակներով գիւղեր և 4/0—5/0 կարբորեան թիւուար չիւրով ստացան իսկապէս չորս գիւղեր՝ Բաշգիւղ, (100 ծովն) Եղուվան, (60 ծ.) Թաղաքեանը (50 ծ.), Արամուս (160 ծ.): Կարբորեան թիւուար պատարտում էինք անձամբ տեղի ու տեղը և բաժանում էինք գիւղերով: Աւելի թուով սրբակներով գիւղեր բաժանեցինք աւելի հասկացող գիւղացիներին, որպէս զի սրանք իրանց մօտ պահելով՝ կարելի ժամանակ օգնութիւն հասնելին իրանց հիւանդ համագիւղացիներին: Ուրախանալ պէտք է այն երևոթիւմ, որ հէնց գիւղացիները տեսնում էին իրանցից մէկը կամ երկուսը վատահոթիւն ունեցան գործածել գիւղերը, ամենքն էլ սկսում էին հետեւել այդ օրինակին և խմբերով հաւաքվում ստանալով թէ՛ գիւղ և թէ կարբորեան թիւուար: Այդպէս է մեր գիւղացին. նա կը յամառի սկզբում, նա թող է. հէնց որ բարի օրինակ ցոյց տուէր, նրա մէջ դէպի ձեզ հաւատ ներշնչեցիք, նա կը հետևի ձեզ ամենուրեք և ամեն բանի մէջ. նա ձերն է այնուհետև:

Գիւղացիներից մեր հաւաքած տեղեկութիւնների համեմատ առաջ ենք բերում խօշորայից վախճանվածների և հիւանդացածների հետեւեալ թւերը:

Բաշգիւղ	100	2	2
Արամուս	160	5	8
Եղուվան	60	12	13
Շահաբ	56	11	9

Պէտք է յիշել և այն, որ գիւղացիները ընդհանրապէս աշխատում էին ծածկել, նուազ ցոյց տալ հիւանդութեան դէպքերը. այնպէս, որ վերոյիշեալ թւերը թիւրևս ստոյգ չեն կարող լինել: Թաղաքեանում, ինչպէս ասում էին, հիւանդութեան մի երկու դէպք եղել է, իսկ մահուան դէպք և ոչ մի հատ: Գարձեալ գիւղացիների ասելով՝ Արամուսում մահվան դէպքեր չառ չառ են եղել երևութիւնների մէջ փոքրածութիւնից:

ՆԱՄԱԿ ԲԱՆՈՒՅ

Սեպտեմբերի 4-ին

Բազում այս տարի խօշորայից մեռան, ի միջի այլոց, երկու կոնսուլ: Այդ երկու կոնսուլներից մէկը՝ Կարլ Ստեֆանին, այստեղ յայտնի էր ոչ այնքան իբրև կոնսուլ, որքան կոմիսսար, նուազ արգելադրելով և յայտնի վաճառական: Հարկաւոր ենք համարում մի քանի տեղեկութիւններ

հաղորդել ինչպէս նրա կեանքի, այնպէս և նրա բաւական հետաքրքիր մի կտակի մասին:

Կ. Ստեֆանինի ծնվել է Միլան քաղաքում. տեղափոխվել է Կովկաս 1879—80 թվականներին, տեղափոխվում է զուտ առևտրական նպատակով: Հիմնական կապիտալը, որ բերում է ծննդավայրից՝ կազմում է 5000 ռուբլի: Իբրև ընդունակ մարդ և հմուտ վաճառական՝ գալուստ պէս՝ ընդունում է անմիջապէս իրերի գրութիւնը և առանց տատանվելու ինքնուրոյն գործի է ձեռնարկում: Սկսում է մաքուր առևտուր: Այդ ինքն ըստ ինքան անմիջ առևտուր՝ հետադուս եւրոպացու համար, դառնում է մի շատ չահաւէտ արդիւնաւոր գործութիւն, որը և միանգամայն առիթ է տալիս տարուց տարի առաջ քնալու, և նաւերի ու նաւթահանքերի տէր դառնալու:

Այդպիսով մի տասնեակ տարւոյ ընթացքում 5000 ռուբլի դրամապիսով սկսած՝ գործը հարկւր հազարների ծաւալ է ստանում և 5000-անոց Ստեֆանինը դառնում է 400—500 հազարանոց կապիտալատէր: Աւաւաւական գիտակցութիւն, ինքնափութանութիւն, ժամանակի խիստ գնահատութիւն և անհուն եռանդ—այս յատկանիշները, որոնցով օժտված էր հանդուցեալը: Պարապ ժամանակ չը կար նրա համար. նա չունէր հանգստութիւն. նրա հանգստութիւնը գործերի, դադարների փոփոխութիւն էր: Օրինակի ճշգրտագէտ էր. նա առաջուց արդէն որչա՞ծ էր ունենում, թէ որ ժամին որտեղ պիտի լինի և ինչ պիտի աշէն, և երբէք չէր պատահել, որ նա իր խոստմունքը չը կատարէր՝ որչա՞ծ ժամին ճիշդ նշանակած տեղում չը գտնվէր:

Նրա առաջարկութիւնը, պահանջը՝ պարզ, որոշ և կտրական էր: խոստագահանջ էր ամեն բանի մէջ. ճշգրտագէտ, կարգապահութեան սիրահար էր: Ըստ երկուսի չար և անպիտի էր, բայց իսկապէս՝ բարի և զիջող, թէ և չահաւէտ... Դէպի իր ստորագրեալները աւելի քան խոստագահանջ, անողորմ և չար, բայց սատիկ ինքնուր ու կարեկից: Նա մահում էր ծառայողների դրութիւնը, քահաաւում էր նրանց աշխատանքը, լաւ վարձատրում էր, բնծաներ էր տալիս և մի և նոյն ժամանակ ըստ եւրոպականի—զուտ արդիւնեցի 0/0 էր տալիս նրանց:

Նա իր գործով, առևտրական վարժուածքով բոլորովին տարբերվում էր մեր առևտրականներից. նա չէր քաշվում մեծ ծախսերից, չէր վախենում մեծ գումարներ բաց թողնելուց, վատահամում, բիւլ էր անում, երբ այդ կարելու էր համարում, երբ նպատակադարձութիւնը չահաւէտ էր գտնում այդ ձեռնարկութիւնը: Շահասիրութեան այդ սիրահարը կամեցաւ օգտված լինել և խօշորայից: Այն ժամանակ, երբ ամենքը եղած չեղացեալ թողած՝ իրանց առողջութեան, կեանքի համար էին միայն մտածում, Ստեֆանինի յամառութեամբ ինքն է շարունակում, մոռանալների և հաշիւների խնդիրներով է զբաղվում... Եւ ահա մի փառաւոր օր բռնվում է խօշորայից և մի քանի ժամից յիտ մեռնում: Թողնելով մի կտակ:

Միջանկեալ պիտի տեսի, որ հանգուցեալը՝ իբրև

նոյն օրը ճաշից յետոյ կայացած ժողովում ընտրվեցան ժողովի համար նախագահ, (Ռեչմենէ), երկու փոխնախագահներ, երկու քարտուղար, և մի մի փոխնախագահ կոնգրեսին մասնակցող խորաքանիցի արդւթիւնի համար: Ժողովը զբաղվեց պարագայում կոնգրեսներ կազմակերպելու հարցով: Ապա խօսակցութեան նիւթ դարձաւ այն հարցը, թէ արդե՞ք ապագայ կոնգրեսներում ձայնաւորութիւնները խորաքանիցի արդւթիւնի կողմից միջ առանձին պիտի լինեն, թէ կոնգրեսին մասնակցող անդամները կողմից ընդհանրապէս, առանց արդւթիւնի վրա ուշադրութիւն դարձնելու: Կարճ վիճաբանութիւնից յետոյ որոշվեց այդ հարցը մի առանձին ժամանակորովին յանձնել, որը նրան մշակելով առաջիկայ տարւոյ կոնգրեսին պիտի ներկայացնէ:

Հետեւեալ օրը ժողովը սկսվեց կրկին առաւօտեան ժամը 9-ին:

Հերթական հարցերի թւում գտնվում էր նախ խաղաղութեան միութիւնների գործով զբաղվող և նրան ղեկավարող մի միջազգային կենտրոնական Բիւրօ կազմակերպութիւնը: Հարցը վճռվեց դրական կերպով և որոշվեց որպէս տեղ Բիւրօի համար ընտրել Բէրն քաղաքը:

Ժողովը յանձնարարեց այդ առիթով խաղաղութեան միութեան շվեյցարական բաժանմունքին, այդ վերջինը շվեյցարական հանրապետական խորհրդին

խնդրի՝ իր կողմից պաշտպան հանդիսանալու միջազգային Բիւրօի հաստատութեան գործին և մի և նոյն նպատակով հրաւէր ուղարկի բոլոր լուսաւորված երկիրների կառավարութիւններին: Երկրորդ հարցը, որով զբաղվեց կոնգրեսը՝ միջազգային միջնորդ դատարան հիմնելու հարցն էր: Որոշվեց ամեն քանց գործ դնել ապագայում մի միջազգային միջնորդ դատարան (internationales Schiedsgericht) կազմակերպելու համար: Վերջիջեալ դատարանի նպատակը պիտի լինի դանազան ազգերի և պետութիւնների մէջ պատահող խռովութիւններին, վճճերի և անբաւականութիւնների խաղաղ ճանապարհով լուծելը և թող չը տալ, որ գործը մի պատերազմի հանի: Թէ որքան կը յաջողվի խաղաղութեան միութեանը իր այդ վերին աստիճանի համակրելի նպատակին հասնելու, այժմանից դժուար է ասել, սակայն պիտի նկատել, որ նա բաւական հեռու է ցնորքներից զբաղվուց, որովհետեւ այդ առիթով եղած առաջարկութիւնները բաւական գործնական եղանակ էին կրում: Այդ միջոցին խօսակցութիւնը դարձաւ մի բաւական կողմնակի նիւթի վրա, որից երևում է, որ խաղաղութեան կոնգրեսը դեմ չէ այնպիսի կեանքներին, որոնք կատարվում են մարդկային սոսնակից արած իրաւունքները ձեռք բերելու համար այն դէպքում, երբ բռնակալ և ճնշող ոյժը չէ կամենում բաւականութիւն տալ խաղաղ ճա-

նապահման պայտամբովը էլեմենտների արդարացի պահանջին: Մենք այդքան խաղաղաւէտ և արդարաւէր ազգ չէինք լինի, եթէ մենք մեր այժմեան ազատութիւնը արկնով ձեռք բերած չը լինէինք», նկատեց այդ առիթով շվեյցարական հանրապետութեան խորհրդական (Bundsrath) Ռեչմենէ:

Հետեւեալ ժողովը զբաղվեց «Եւրոպական պետութիւնների մարդկային իրաւունքների վրա հիմնված միութեան» հարցով. այդ նշանակում է, որ եւրոպական պետութիւնները միմեանց հետ միմեայով, պարտաւոր են որոշել՝ այսուհետեւ երբեք կուրի—միջնորդարան այդ դէպքին—ըր դիմել: Այդ հարցն առաջարկեց պրօֆէսոր Մօնէչչա և գերմանական գրող և «Die Waffen nieder» թերթի խմբագիր (մասնաւոր հոգակցած է նա իր նոյն վերնագրով բռնանով) բարօնուհի Զուստինը, որի ճառը անդադար ընդհատված էր հանդիսականների աղվալի ծափահարութիւններով: Այդ առիթով տեղի ունեցող վիճաբանութեան մէջ մասնակցում էր և հայուհի տիկին Թուրայեան:

Որոշվեց, որ կոնգրեսը դիմէ Եւրոպական պետութիւնների կառավարութիւններին, որպէս զի նրանք աշխատեն իրանց քաղաքականութեան մէջ քելէ քել մտնել զինավախութեան դադարաւոր: Այդ օրով ժողովը միջազգային խաղաղութեան կոնգրեսի վերջին ժողովն էր: Օրոշուտով 17/29-ին սկսվեցան խաղաղութեան համապարամիջնական

կոնգրեսի ժողովները: Այդ վերջին կոնգրեսը, որը առաջինի շարունակութիւնն է, և որի անդամները միայն պետական անձինք են, պիտի աւելի մանրամասն կերպով մշակէ նախկին կոնգրեսում եղած առաջարկութիւնները և հարցերը: Նրան մասնակցում են Եւրոպայի բոլոր ծայրերից հաւաքված բարձրաստիճան անձինք, թուով 208 հոգի: Ի պատիւ կոնգրեսի մասնակցողներին տրվեցան ներկայացումներ և կոնցերտներ: Հինգշաբթի օրը, օգոստոսի 25-ին նրանք զբաղմունք հանգիստով մի դրօսանք կատարեցին դէպի Լուզերն, ուր ի պատիւ նրանց ճաշ տրվեց: Կարօքանո՞՞ ճառերը և կենդանիներ վերջ տուէին: Ի միջի այլոց խօսել է և տիկին Թուրայեան, որի մասին «Bund» լրագիրը հարկաւոր է գրում. «չէ կարելի չը յիշել Հաւաստանի ներկայացուհի և իղէականուհի (Die Vertreterin und Idealistin Armeniens) տիկին Թուրայեանի հապարակ, բայց սրտալի և անմուռաց ողջնքը, որը նա ուղղեց դէպի ազատ Շվեյցարիան»:

Միջազգային խաղաղութեան ընկերութեան առաջիկայ կոնգրեսը կը կայանայ 1893 թվին, Ամերիկայի Չիկագո քաղաքում, համաշխարհային ցուցահանդէսի ժամանակ: Յիշեալ ժողովի փոքր ժողովից էր Գ. Կուրգէնեան

ու կանաչի է ուսումը, չը հասկանալով դրանց վնասակարությունը խօսքայի միջոցին: Երբեք ուղեւոր է և նոյն իսկ այստեղի զբոսաշրջային ազգայնականները դուրս է այնպիսի քաղաքներում, որոնք գիտություն տարրական մտքեր նրան հասկացնելին: Խօսելին կեանքի եղանակի վրա, օրինակ՝ մտածողի ու մաքրություն անհրաժեշտություն վրա: Միայն մի բան են անում. գիւղից գիւղ ման են ածում Ս. Բարթոլոմէոս առաքելի աջը, որպէս զի վերջ դնեն սարսափելի ակտին: Հարուստ հայերը, մանաւանդ Ղազարի գիւղի բնակիչները, փոխանակ իրանց գիւղի աղբի կոյտերը մաքրել տալու, փակվում են իրանց սենեակներում, կարծելով որ խօսքան չի մտնի իրանց բնակարանները: Ընդհակառակը, ներկված օդում փակվելը աւելի նպաստում է ակտի տարածմանը, քան բաց և մաքուր օդում մնալը: Մարդ չը գիտէ՝ արդեօք լալ թէ ծիծաղել ժողովրդի բոլոր զանազանների մէջ տիրող յիմար նախապաշարմունքների և մտախաղաղութիւնների վրա: Լալ թէ ծիծաղել այն ժողովրդի վրա, որն այսօր յամառութեամբ ուրանում է 19-րդ դարաւոր դարի գիտություն բոլոր արդարութիւնը: ***

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐՐՈՒԳ, 8 սեպտեմբեր: Երէկ վախճանվեց Պետերբուրգի Միտրոպոլիտ Իսիդոր: Պոլոյսկի նահանգապետ Վլենկա նշանակված է ներքին գործերի մինիստրության խորհրդի անդամ: ՊԱՐԻՉ, 8 սեպտեմբեր: Վերջին օրերս տեղի ունեցած եղանակի փոփոխութիւնը վատ ներգործեց պ. Գիլսի առողջութեան վրա. նրա բժիշկը կարգադրեց, որ նա սենեակից դուրս չը գայ: ՎԱՐՇԱՎԱ, 8 սեպտեմբեր: Պոլսում սեպտեմբերի 5-ին լուրջ եկած իշխան Բաղդիլիլը, հիւանդ երեակապութեամբ՝ կարծելով թէ իրան վտանգ է սպառնում, սկսեց Գրան-Հոթելի մէջ իր վարձած սենեակի դռները և պատահանից հրացան արձակել և վիրաւորեց պահապանին: Այժմ իշխան Բաղդիլիլը գտնվում է մասնաւոր հիւանդանոցում: ՊԵՏԵՐՐՈՒԳ, 1 սեպտեմբեր: Երկրորդ ներքին փոխառութեան տոմսերի խաղաղութեան ժամանակ 500-ական բոլոր տարան հետեւալ տոմսերը:

№	տոմս	№	տոմս	№	տոմս	№	տոմս
2	6003	19	2254	36	10083		
2	8177	19	2590	36	12253		
3	1166	19	3438	36	12762		
3	3579	19	4537	36	15970		
3	4443	19	8080	36	18237		
3	15150	20	2155	36	18832		
3	16417	20	6373	37	3016		
3	18241	20	6731	37	4855		
3	19410	20	11176	37	11870		
4	988	21	3188	37	17027		
4	7693	21	15495	37	18705		
4	17334	21	15591	38	3812		
5	966	21	16976	38	4536		
5	2618	23	984	38	4970		
5	8720	23	5518	38	9584		
6	7644	23	12078	39	2266		
6	17405	23	13302	39	6286		
7	15461	23	14038	39	9104		
7	15604	23	14526	39	9185		
8	623	23	16597	39	12169		
8	1111	24	10037	39	15693		

8	3818	25	6001	40	6785
8	4803	25	11214	40	10982
8	7460	25	11564	40	12470
8	15129	25	14089	40	15200
8	16154	26	666	40	18354
8	17218	26	3766	41	2823
9	1038	26	6425	41	4599
9	1777	26	14583	41	7016
9	7330	26	15464	41	9122
9	7353	26	16161	41	13230
9	9810	26	19440	41	14214
9	12410	27	157	41	17399
9	13476	27	4706	41	18296
10	195	27	12425	42	175
10	2915	28	8027	42	562
10	6705	28	13582	42	2588
10	7544	29	11874	42	4441
10	11497	29	13755	42	10277
10	12024	29	18774	42	15380
10	13033	30	453	43	607
10	14287	30	901	43	11060
11	1242	30	1258	43	15530
11	3402	30	2668	43	16969
11	5302	30	13321	44	772
11	12371	30	14238	44	1234
12	2377	30	19526	44	16498
12	2570	31	1408	45	4187
12	3782	31	2381	45	6649
12	8620	31	8634	45	11348
12	11536	31	8784	45	12110
12	17026	31	13010	45	14613
13	789	31	13433	45	14658
13	3072	31	18958	45	17166
13	5698	32	5112	46	76
13	7883	32	8942	46	5562
13	10826	32	17367	46	11079
13	13103	32	18745	46	11732
13	15217	33	8	46	14660
13	16518	33	3504	46	15554
14	904	33	4614	46	17560
14	7418	33	5938	47	43
14	10350	33	9210	47	1490
14	11298	33	11343	47	6174
15	8032	33	12709	47	6240
15	9536	33	13972	47	17530
16	7406	33	15147	47	17704
16	9598	33	16319	47	18347
16	14201	33	19628	48	5515
16	16466	34	1622	48	7336
16	16583	34	5025	48	15176
16	18089	34	8613	48	17170
17	4865	34	11320	48	17642
17	17803	34	13233	49	986
17	19773	35	1545	49	2255
18	727	35	3774	49	13097
18	3567	35	4524	49	13180
18	5139	35	4831	49	16809
18	6147	35	7199	49	17976
18	7548	35	8784	49	19758
18	8538	35	9547	50	6263
18	9052	35	10009	50	9517
18	11305	36	700	50	9824
18	11309	36	2820	50	14869
18	15069	36	6662	50	19362
18	17704	36	7153	50	19511
18	19729	36	7568		

Տիրաւոր ընկած տոմսեր

5481, 16032, 10413, 17547, 5900,	
19074, 5710, 2941, 17757, 17799,	
18837, 16860, 10406, 19698, 8271,	
18974, 10372, 19230, 7851, 16415,	
17605, 7632, 878, 14678, 5814, 9403,	
16268, 8197, 15909, 187, 10775,	
8959, 4214, 11026, 11010, 13354,	
3580, 5451, 5138, 3717, 10939, 2689,	
19988, 18651, 18240, 16773, 2534,	
5204, 4649, 5754, 13020, 11261,	
11712, 5307, 15053, 4070, 7175,	
6361, 4562, 11947, 2088, 17049,	
7459, 13518, 9404, 1368, 11462,	
8354, 11186, 10519, 16439, 10128,	
11918, 17255, 15667, 14623, 6804,	
16358, 2796, 7495, 9037, 6259, 8775,	
17427, 13044, 2778, 4999, 4992,	
1276, 11962, 955, 3610, 8338, 5375,	
14469, 405.	

Խաղաղութեան տոմսերի ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲՈՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱԽԱՐԱՐԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրոնցովի արձանի հանգէս)

Հիւանդներին ընդունում են աւելի օր, բացի կիրակի օրերից:

ԱՌԱՐՈՏՆԵՐԸ

Բ. Ա. ՆԱԽԱՐԱՐԵԱՆԻ—11—12 Ժ. վիրաւորութեան (և ստամոքայի) սիֆիլիսի և աչքացաւի Դ. Գ. ՐՈՒԿՈՎՍԿԻ—10—11 Ժ. ներքին, երեխայից և կանանց Գ. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԻԱՆ—12 1/2—1 Ժ. ներքին և երեխայից Գ.

ԵՐԵՎԱՆԵՐԸ

Ա. Բ. ԱԼԵԿՍԵՅԵՎ—5—6 Ժ. ներքին և երեխայից Գ. և երեխայից Բ. Ա. ՆԱԽԱՐԱՐԵԱՆԻ—6—7 Ժ. Բ. Ա. ԳԱՂՍՏԱՅԻ—6—7 Ժ. կաշուի ցաւերի, սիֆիլիսի և վիրաւորութեան. Վճար—50 Կ.: Համախորհրդի (կոնսիլիումի) համար առանձին: 34—52 (5) 90—Ն 79 Հիւանդանոցի վերատեսուչ բժշկապետ Նախարարեան

ՈՒՍՈՒՑԻՉ ԵՒ ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՇԻ

Այր և կին պաշտօն են որոնում եկեղեցական ծխական դպրոցներում: այլը Գէորգեան ձեռնարանից, իսկ կինը ձեռագործի դպրոցը աւարտած. պայմանների մասին դիմել: Тифлис, Армянский базаръ, домъ Манашева, Карапету Калубянце. № 103

1—4

Մ Ր Ց Ո Ղ

„ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ“

(ВЪНШКІЙ МАГАЗИНЪ)

Գօշովնակի պրօսպեկտ, առաջին գիմնազիայի հանգէս, տուն Միլիանի

Ս տ ա ց ե լ է ն ք Մ Ե Ն ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԻ աշնանային և ձմեռային սեզոնի համար ՏՂԱՄԱՐԿԱՆՑ և ԵՐԵՎԱՆԵՐԻ ՊԱՏՐԱՍ ՋԱԳՈՒՍՏԵՆԻՐ՝ ամենապիւղծի ձևի: Գները՝ ամենքին մատչելի են և անհամեմատ աւելի էժան քան անցեալ տարիները:

№ 93

Խուզվելու էրայրներ 1—15

Թ Ի Ց Լ Ի Ս Ո Ւ Մ

ՍՐԲ. ԳԱՅԵԱՆԵԱՆ

Հայ օրիորդաց երկրասեան ուսումնարանի վարչութիւնը ծանուցանում է Հայ հասարակութեանը, որ սեպտեմբերի 9-ից կը սկսվի նոր աշակերտութիւններ ընդունելութիւնը, իսկ նոյն ամսի 16-ից վերաբնութիւնները, բայց կանոնաւոր ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 21-ին: Թիֆլիս, 7 սեպտ:

Վարչութեան գլխ. կառավարիչ Գ. ա. ք. Խարազեանց.

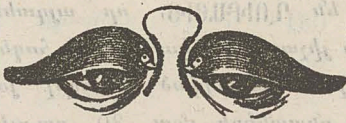
№ 103

2—2

ՄԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ

Հինգերորդ կարգի, ցանկանում է ուսաց լեզուից, Թուրքական լեզուից և զօգրուծ լեզուից դասեր ունենալ Հայոց դպրոցներում: Պայմանների մասին հասցնել „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրատանը: № 103

2—3

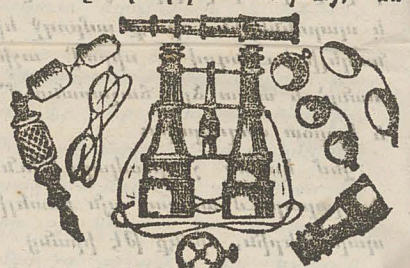

Մ. Գ. ՅԵՅՏԼԻՆԻ

ԺԱՄԱՅՈՑՈՒՆԵՐԻ ՄԱԳԱՍԻՆԻ

ՕՊՏԻԿԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆԻԲԸ

Պաշտի աղբու դիմաց, անկիւնի մագաղինում, ստացված է մեծ ընտրութիւն ունեայ, նոսկեայ, նիկեայ, պողպատեայ և կրակի ոսկորից ԱՎԵՆՆԱՅԻ, ՊԵՆՆԱՅԻ և ԼՈՐԵՆՆԱՅԻ: Թատրոնական և զարդաչա ԲԻՆՈՎԼԵՐԻ, ՋԵՐՄԱՆԱՓԵՐԻ, թէ սենեակների, թէ դուրսը յիշակու և թէ վանանների համար: Վերատառված և վկայական ունեցող ՄԱԿՍԻՄԱԼ ջերմաչափեր: Լօրէնտի և պէսնէի համար ոսկեայ, արծաթեայ, նոսկեայ շղթաներ, նմանապէս մետաքսեայ և մետաղական թելեր:

Ակնոցներ և պէսնէներ տրվում են նմանապէս բժշկների պատուէրով: Մագաղինում յանձն են առնում նմանապէս փաշած իրերի նորոգելը և ապագինների դնելը:

ԳՆԵՐԸ ամենաշափաւոր են:

50—50 (5)

Է Վ Է Լ Ի Ն Ա

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ ՎԷՐ (Հոգեբանական էտիկա).

Գինը 50 կօպէկ (պոստի ծախսով)

Ծախվում է „Մշակի“ խմբագրատանը, Կիւտրոնական և Խիզկիկի գրաւաճառանոցներում և Միջաշէկան կամուրջի վրա գտնվող Յովհաննէսօփի գրաւաճառանոցում. (№ 126) 10—20

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

(Թիֆլիս, Նազօրնայա փողոց, № 9)

Ցանկացողը, ունենալ իրանց առեւտրական գործերի համար անցեալ յունիս ամսում ուսման ընթացքը աւարտած աշակերտներ և աշակերտութիւններ, Թող բարեհաճին դիմել կուրսերի հիմնողին, Ս. Մանուէլեանցին: Աւարտողները ստացել են մասնագիտական առեւտրական կրթութիւն, կովկասի ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի հաստատված ծրագրի համեմատ, և ունեն օրինաւոր ատտեստատն և ք:

Ընդունելութիւնները սկսվելու են սեպտեմբերի 15-ից: Կուրսերի ծրագիրը և կանոնները կարելի է ստանալ ձրիապէս եղբ. Ծովանովների բանկային գրասենեակում և կուրսերի հիմնողի բնակարանում: Օտարաբաղաւոր ղեկավար են: Тифлис, учредителю коммерческих курсовъ С. П. Мануэльянцу. № 88

(Օգ. 6, 27, Սեպ. 3, 10 և 17.) 4—5

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Հ. Յ. ՕՐԲԵԼԻ

Սօլօլակայա փողոց, սեփական տանը № 15—16

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ՀԻՒԱՆԴԱՆՆԵՐԻՆ

Առաւօտեան 8 ժամից մինչև 12 ժ. և երեկոյեան 4 ժամից մինչև 6 ժ.

Կիրակի և տօն օրերին առաւօտեան 8 ժամից մինչև 2 ժամ կէսօրից յետոյ: (№ 145) 80—150